

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 12/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijoiden pakkopalautuksista Afganistaniin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 12/2018 vp:

Millaisella ohjauksella hallitus aikoo varmistaa, ettei turvapaikanhakijoiden ehdotonta palautuskieltoa rikota Afganistanin pakkopalautuksissa ja että lain säännöksen sisältö turvallisesta paluusta ja kohtuudella edellyttävästä oleskelusta toteutuu ja

voidaanko lapsen edun katsoa toteutuvan lain edellyttämällä tavalla Afganistanissa ja lasten pakkopalautuksia sinne edelleen jatkaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, kansainväliseen suojeluun ja Suomen kansalaisuuteen liittyvän politiikan ja lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö ei käsittele tai ratkaise yksittäisiä turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksia, mutta seuraa kuitenkin Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa tulosohtauksen näkökulmasta. Maahanmuuttovirasto antaa omat ohjeensa ulkomaa-laislain soveltamisesta päätöksenteon sujuvuuden ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Ohjeita laatiessaan se ottaa huomioon muun muassa lakiesitysten perustelut ja tuomioistuinkäytännön. Sisäministeriö ei anna Maahanmuuttovirastolle soveltamisohjeita.

Palautuskielto esiintyy kansainvälisissä sopimuksissa ja se on myös sisällytetty Suomen perustuslakiin, jonka nojalla "ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu" (perustuslaki 9 §). Palautuskielto on ehdoton. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksissä pohjana on aina palautuskielto.

Turvapaikkapäätöksenteko perustuu harkintaan, jossa otetaan huomioon jokaisen henkilön yksilöllinen tilanne, pakolaisoikeuden periaatteet sekä ajantasainen maatiieto. Kaikilla ei ole kuitenkaan edellytystä saada Suomesta turvapaikkaa tai muuta kansainvälistä suojelua. Turvapaikan tarvetta eivät ratkaise ihmisen aiemmat kokemukset, vaan turvapaikan tavoitteena on suojella niitä ihmisiä, joihin kohdistuu uhkaa kotimaassaan tulevaisuudessa.

Kaikkiin Maahanmuuttoviraston luvan myöntämistä koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen Maahanmuuttoviraston päätösten lainmukaisuutta valvovat ensisijaisesti hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus. Hallinto-oikeus ratkaisee turvapaikkavalitukset itsenäisesti ja tutkii kansainvälisen suojelun edellytykset. Turvapaikka-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 12/2018 vp

prosessin tavoitteena on tehdä aina oikeita päätöksiä, eikä laadunvalvontaa ole missään vaiheessa jätetty yksinomaan hallinto-oikeuksien tehtäväksi. Päätösten oikeusvarmuus turvataan kattavalla perehdytyksellä, analysoimalla oikeustapauksia ja jatkuvilla koulutuksilla. Lisäksi Maahanmuuttovirastossa tehdään jatkuvaa laadunvalvontaa päätösten ja puhutteluiden laadusta ja valvonnan myötä havaittuihin epäkohtiin puututaan heti. Turvapaikanhakija voidaan palauttaa kotimaahansa vasta, kun Maahanmuuttovirasto on tutkinut suojelun tarpeen ja hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksen mahdollisen valituksen jälkeen. Hakija voi vielä hakea täytäntönpänoikieltoa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Jos korkein hallinto-oikeus ei kiellä palautusta, hakija tulee palauttaa kotimaahansa.

Maahanmuuttovirasto on päivittänyt Afganistanin tilannekatsauksen toukokuussa 2017. Afganistanissa koko maa ei ole sodassa, eivätkä maan yleiset olosuhteet ole peruste myöntää kansainvälistä suojelua. Tilannekatsauksen mukaan väkivallan taso on noussut aiempaa useammalla alueella äärimmäisen korkealle tasolle. Afganistanissa tiettyjen alueiden tilanne on sellainen, että näille alueille ei palauteta ketään. Jossain tapauksissa henkilöllä on mahdollisuus palata kotimaansa toiseen osaan ja elää siellä rauhassa. Katsauksessa on käytetty useiden eri julkisten lähteiden, kuten YK-tahojen ja toimittajien, raportointia, joka on ollut saatavilla tilannekatsauksen laatimisajankohtana. Arvioita turvallisuustilanteista turvapaikkahakemusten yhteydessä tehdään ajantasaisin tiedoin, vaikka julkaistavia raportteja ja katsauksia julkaistaan muutamia kertoja vuodessa.

Maahanmuuttoviraston tekemään turvapaikkahakemuksen päätökseen vaikuttaa ajantasainen, ratkaisuhetken maatiieto. Jos tilanne hakijan lähtömaan osalta muuttuu, tämä huomioidaan ratkaisukäytännössä. Jos hakijan tai hänen kotimaansa tilanne muuttuu valitusvaiheessa, arvioi hallinto-oikeus muuttuneen tilanteen mukaan tehdessään oman päätöksensä. Maahanmuuttoviraston tekemä maalinjaus on oikeudellinen arvio siitä, voidaanko turvapaikanhakija, jolla ei ole yksilöllisiä perusteita, palauttaa kotiseudulleen. Maalinjaukset tehdään ajantasaisen maatiedon perusteella sekä tuomioistuinten päätökset huomioon ottaen.

Vaikka Maahanmuuttovirasto seuraa turvapaikanhakijoiden lähtömaiden turvallisuustilannetta säännöllisesti, painotetaan yksittäisen henkilön turvapaikkahakemuksessa yksilöllisiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteita. Jokaisen turvapaikanhakijan kohdalla arvioidaan erikseen, tarvitseeko juuri tämä henkilö suojelua ja voiko juuri tämä henkilö palata kotimaahansa juuri nyt.

Lapsen edun periaate on nimenomaisesti kirjattu sekä lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen että keskeisiin lapsia koskeviin kansallisiin lakeihin. Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on Suomessa voimassa olevaa oikeutta. Ulkomaalaislain 6 §:n mukaan ulkomaalaislain nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa, joka koskee kahdeksatoista vuotta nuorempaa lasta, on erityistä huomiota kiinnitettävä lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Ulkomaalaislakia koskevan hallituksen esityksen (HE 28/2003) mukaan lapsen etu on aina yksilöllinen ja sidottu lapsen kulloiseenkin elämäntilanteeseen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 12/2018 vp

Lapsen etu arvioidaan aina tapauskohtaisesti yksilöllisten olosuhteiden pohjalta, eikä yleisesti voida määritellä, mikä lapsen etu on yleisesti suhteessa johonkin maahan. Maahanmuuttovirasto harkitseekin lapsen etua kokonaisuudessaan ja selvittää mikä ratkaisu juuri kyseisessä tapauksessa on kyseisen lapsen edun mukainen. Lapsen etu määrittyy vain harvoin yhden, muut ohittavan tekijän kautta. Yleensä arvioinnissa on otettava huomioon joukko lapsen oikeuksia ja arvioitava useita lapsen etuun vaikuttavia tekijöitä.

Tuomioistuimet linjaavat päätöskäytännössään lain tulkintaa myös lapsen edun osalta. Korkein hallinto-oikeus on antanut 10.11.2017 vuosikirjaratkaisun (KHO:2017:173) koskien alaikäistä hakijaa. KHO ei myöntänyt valituslupaa 13-vuotiaalle hakijalle kansainvälisen suojelun osalta (Irak), vaan ainoastaan käännätyksen osalta. KHO totesi päätöksessään, että lapsen edun mukaista on asua oman perheensä kanssa, ja että alaikäinen voidaan palauttaa, jos voidaan varmistua siitä, että hänet palautetaan jollekin perheenjäsenelleen tai nimetylle holhoojalleen. Maahanmuuttovirasto ottaa tuomioistuinten linjaukset päätöskäytännössään huomioon ja antaa tarvittaessa uusia ohjeita.

Ei voida antaa yleisellä tasolla vastausta kysymykseen, voidaanko lapsen edun katsoa toteutuvan Afganistanissa. Kansainvälisen suojelun antaminen tai oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä perustuu hakijan yksilölliseen tilanteeseen oli hän aikuinen tai lapsi. Vastaavasti maasta poistamisen edellytykset harkitaan kussakin yksittäistapauksessa erikseen. Afganistania ei ole katsottu sellaiseksi maaksi, jonne palautuksia ei voitaisi maan huonon yleisen turvallisuustilanteen vuoksi tehdä.

Helsingissä 5.3.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen